

اصول اولیّه

آموزش الکترونیکی

بر اساس الگوی مفهومی آموزش

معاونت آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

ویژه دانشجویان
دانشگاه فردوسی مشهد
تابستان ۱۳۹۹

دانشگاه فردوسی مشهد
معاونت آموزشی

اصول اولیه

آموزش الکترونیکی

معاونت آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

۱. یادگیری الکترونیکی فرآیندی دانشجو محور و فعالیت محور است

یادگیری الکترونیکی برخلاف آموزش حضوری که استاد محور است و معمولاً در کلاس نقش اصلی به عهده استاد است، فرآیندی دانشجو محور محسوب می شود؛ به این معنا که نقش اصلی در کلاس درس بر عهده دانشجو می باشد و اوست که فعالیت های اصلی را در کلاس درس انجام می دهد. بنابراین، از آنجا که کلاس درس بر اساس فعالیت های دانشجویان طراحی می گردد، به این روش یادگیری، فعالیت محور نیز گفته می شود. پر واضح است که در یادگیری الکترونیکی کار دانشجو نسبت به آموزش حضوری دشوارتر است و او باید بتواند با صرف زمان بیشتری، خود را برای فعالیت های کلاسی در هر جلسه آماده کند.

اصول اولیه

آموزش الکترونیکی

معاونت آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

۲. یادگیری الکترونیکی

فرآیندی برخط و برون خط است

Online

Offline

دو روش اصلی تدریس در یادگیری الکترونیکی عبارتند از: برخط و برون خط. در روش برون خط، محتوای درسی در قالب فایل‌های صوتی یا تصویری در اختیار دانشجو قرار می‌گیرد و او باید این فایل‌ها را مشاهده کرده و سؤالات یا ابهامات خود را برای طرح در جلسات برخط یادداشت کند. این فایل‌ها از طریق سامانه مدیریت محتوای یادگیری دانشگاه (VU) در اختیار دانشجویان قرار می‌گیرند. لازم به ذکر است محتوا باید حاوی تدریس استاد باشد و مواردی همچون فایل متنی، یا کپی قسمت‌هایی از یک کتاب و غیره، محتوا محسوب نمی‌شوند.

در روش برخط، استاد درس از طریق یک سیستم برگزاری ویژه کلاس برخط مانند Adobe Connect و امکانات موجود در آن، به صورت همزمان با دانشجویان ارتباط برقرار کرده و به ارائه درس می‌پردازد. لازم به ذکر است که کلاس برخط حتماً باید توسط استاد (یا دانشجویان و با استفاده از نرم‌افزارهای مخصوص ضبط صفحه Screen Recorder) ضبط شده و فایل آن به صورت برون خط در اختیار دانشجویان قرار گیرد.

دانشگاه فردوسی مشهد
معاونت آموزشی

اصول اولیه

آموزش الکترونیکی

معاونت آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

۳. در یادگیری الکترونیکی

محتوای برون خط

باید

پیش از کلاس

مطالعه شود

یکی از وظایف مهم دانشجویان، مطالعه محتوای برون خط قبل از تشکیل کلاس است. یکی از مزایای مهم یادگیری الکترونیکی این است که کلاس، زمان مشخصی ندارد و دانشجو می‌تواند هر زمان که راحت تر بود، به درس گوش دهد. افزون بر این، می‌تواند هر کجای درس که لازم بود استراحت کند، یا در صورت لزوم بخشی از درس را دوباره گوش کند. از این رو، وی می‌تواند سؤالات یا ابهامات خود را یادداشت کند و در جلسهٔ برخط از مدرس خود بپرسد. از آنجا که فعالیت‌های کلاسی در کلاس‌های برخط توسط استاد و بر اساس محتوای برون خط طراحی می‌شوند، عدم مطالعه محتوا موجب غیرفعال بودن دانشجو در کلاس برخط و احتمالاً از دست دادن نمرهٔ آن جلسه خواهد شد.

دانشگاه فردوسی مشهد
معاونت آموزشی

اصول اولیه

آموزش الکترونیکی

معاونت آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

۴. کلاس برخط،

محل

فعالیت‌های

دانشجویان

است

از آنجا که انتظار می‌رود دانشجویان پیش از شروع کلاس برخط، درس را از طریق محتوای برون خط فرا گرفته باشند، کلاس برخط محلی برای فعالیت‌های آنان همچون پرسش و پاسخ، بحث و گفتگو، حل تمرین و مسأله، انجام یک پروژه کوچک، ارائه مطلب توسط دانشجویان و ... می‌باشد. لازم به ذکر است فعالیت‌های دانشجویان می‌تواند به صورت فردی یا گروهی باشد و معمولاً بخش عمده‌ای از نمره درس به این فعالیت‌ها اختصاص می‌یابد. دانشجویان باید پیش از شروع کلاس محتوای برون خط را مطالعه کنند تا بتوانند در کلاس برخط فعالیت مناسبی داشته باشند. باید توجه داشت که به دلیل زمان‌بر بودن این فعالیت‌ها، یادگیری الکترونیکی نسبت به یادگیری حضوری دشوارتر بوده و دانشجو نیاز به تلاش بیشتری دارد. البته ممکن است برخی از استادان محتوای برون خط را پیش از شروع کلاس در اختیار دانشجویان قرار نداده باشند. در این حالت کلاس برخط همانند کلاس‌های حضوری به ارائه درس توسط استاد و احیاناً پرسش و پاسخ با دانشجویان اختصاص خواهد داشت.

اصول اولیه

آموزش الکترونیکی

معاونت آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

۵. در یادگیری الکترونیکی

استاد

نقش تسهیل‌گر

و مشاور را دارد

در یادگیری الکترونیکی کلاس محل فعالیت‌های دانشجویان است. بنابراین، در این روش استاد از نقش سنتی خود به عنوان (تنها) سخنران کلاس خارج شده و بیشتر نقش یک مشاور و تسهیل‌گر را به عهده می‌گیرد. به عنوان نمونه، هنگامی که دانشجویان در کلاس بحث و گفتگو می‌کنند، استاد نیز در مباحث آنان شرکت می‌کند؛ یا هنگامی که دانشجویان در کلاس در حال حل تمرین و مسأله هستند، اشکالات احتمالی آن‌ها را گوشزد می‌کند؛ یا به ارائه یک دانشجو در کلاس گوش کرده و سپس نظرات خود را در آن زمینه بیان می‌کند. بنابراین، همان‌گونه که مشخص است نقش استاد و دانشجو در یادگیری الکترونیکی کاملاً متفاوت با یادگیری حضوری است و به دلیل این نقش متفاوت لازم است که دانشجویان از امکانات سخت‌افزاری مناسب، به ویژه خط اینترنت پایدار برخوردار باشند. افزون بر این، لازم است محیط نیز نسبتاً ساکت و آرام بوده و دانشجو آمادگی ارتباط صوتی یا تصویری با استاد و شرکت در فعالیت‌های کلاسی را داشته باشد.

اصول اولیه

آموزش الکترونیکی

معاونت آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

۴. در یادگیری الکترونیکی

تأکید بر ارزیابی مستمر است!

در یادگیری الکترونیکی آزمون میان‌ترم و پایان‌ترم به صورت سنتی آن (همانند یادگیری حضوری) وجود ندارد یا نقش آن بسیار کم‌رنگ است (حداکثر ۵ نمره از کل می‌تواند به آزمون نهایی اختصاص یابد) و بیشتر نمره درس باید از طریق ارزیابی فعالیت‌های دانشجو در کلاس، برگزاری آزمون‌های کوتاه، تحویل تمرین، تکلیف، پروژه، تحقیق و ... تخصیص داده شود. بنابراین برخلاف یادگیری حضوری، دانشجو باید در طول ترم فعالیت بسیار زیادی انجام داده و کارهای محول شده را به درستی انجام دهد. افزون‌براین، دانشجو باید پیش از شروع کلاس، محتوای برون خط را به دقت مشاهده و مطالعه کند تا بتواند نمره آن جلسه را دریافت کند (به عنوان نمونه، به سؤالات یک آزمونک پاسخ دهد). اما در ازای این فعالیت‌ها در طول ترم، معمولاً پایان ترم سبکی در انتظار دانشجویان است و از استرس شب امتحان خبری نیست.

دانشگاه فردوسی مشهد
معاونت آموزشی

اصول اولیه

آموزش الکترونیکی

معاونت آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

۷. در یادگیری الکترونیکی

بهتر است

از روش

یادگیری معکوس

استفاده شود

در یادگیری حضوری (سنتی) استاد مطالب و مواد درسی را در کلاس درس تدریس می‌کند و دانشجو در منزل با حل تمرین، انجام پروژه و ... مطالب را به طور کامل درک می‌کند (تثبیت یا تعمیق)؛ اما در یادگیری معکوس مطالب و مواد درسی قبلاً به صورت محتوای برون خط به دانشجو ارائه می‌شود و او در منزل این مطالب را پیش از کلاس مشاهده و مطالعه می‌کند. بنابراین، زمان کلاس (برخط) صرف بحث، حل تمرین و یا انجام پروژه و آزمون می‌شود. این روش دارای مزایای متعددی است که از جمله آن‌ها می‌توان به این موارد اشاره کرد: دانشجو هر زمان که راحت تر است می‌تواند محتوای برون خط را مطالعه کند. / دانشجو می‌تواند در صورت لزوم یک مطلب را دوباره گوش کند، یا درس را متوقف کرده و راجع به آن فکر کند. / دانشجو از حالت غیرفعال خارج شده و نقش مهم‌تری را در کلاس درس به عهده می‌گیرد. / دانشجویان با تشکیل گروه، به حل مسأله و مباحثه می‌پردازند و مهارت‌هایی مانند کار گروهی و یادگیری از سایرین تقویت می‌شود.

البته نمی‌توان با قاطعیت گفت که این روش تدریس برای همه درس‌ها مناسب می‌باشد و ممکن است برخی اساتید ترجیح دهند از همان روش سنتی در یادگیری الکترونیکی استفاده کنند؛ یعنی در کلاس‌های برخط و از طریق سخنرانی مطالب را برای دانشجویان توضیح دهند.